

Asia: TEM/1225/00.04.01/2016

Työaikasäätelyä selvittävän työryhmän mietintö - työaikalaki

Yleistä

Onko ehdotettu uusi työaikalaki mielestänne hyväksyttävissä?

Kyllä, pääpiirteissään

Yleiset kommentit esityksestä:

-

Nykytilan kuvausta koskevat kommentit:

Pelastusalalla ja ensihoidossa on viime vuosina ongelmia aiheuttanut erityisesti varallaoloon, jaksotyöaikaan ja poikkeuslupa perustuvaan työaikaan liittyvät tulkinnat. Nykytilan kuvauksessa on huomioitu hyvin työelämään kohdistuvat muutospaineet.

Esityksen tavoitteita ja keskeisiä ehdotuksia koskevat kommentit:

Työaikalain uudistaminen on tarpeellinen ja esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset ovat pääasiassa kannatettavia. Pelastuslaitosten näkökulmasta katsottuna erityisen tärkeistä uudistuksista ovat varallaoloon, jaksotyöaikaan ja poikkeuslupiin liittyvät säädökset. Lisäksi työsidonnaisuusajan käyttöönotto voisi parantaa työaikasuojelun tavoitetta.

Pelastustoimessa on ollut viime vuosina paljon varallaoloon liittyviä tulkintaongelmia. Työaikalain muuttaminen siten, että työpaikalla tapahtuva päivystäminen tulkitaan aina työajaksi selkeyttää nykytilannetta ja on kannatettava muutos.

Jaksotyöajan soveltamisen laajentaminen siten, että pelastustoimessa ja ensihoidossa voitaisiin jatkossa käyttää ko. työaikamuotoa on kannatettava muutos. Pelastustoimessa on perinteisesti käytetty työsuojeluviranomaisen myöntämään poikkeuslupa perustuvaan työaikaan. Viime vuosina on kuitenkin muutamassa pelastuslaitoksessa päädytty siihen, että poikkeuslupa perustuva työaika ei ole enää tarkoituksenmukainen ja jaksotyöaikaan perustuva työaika on hyvä vaihtoehto myös palomiehille ja ensihoitajille.

Vaikutukset

Onko esityksen vaikutusarviossa jäänyt mielestänne joitain keskeisiä vaikutussuhteita huomioimatta? Jos kyllä, niin mitä?

-

Mitkä ovat sellaisia vaikutuksia, joita esityksessä tulisi analysoida tarkemmin?

-

Kuinka arvioitte esityksen vaikuttavan työnantajan hallinnolliseen taakkaan? Lisääkö vai vähentääkö esitys kokonaisuudessaan työnantajan hallinnollista taakkaa?

-

Onko teillä esittää materiaalia, lähteitä tai kirjallisuutta, joihin mielestänne jatkovalmistelun aikana olisi hyvä kiinnittää huomiota?

-

Muut vaikutusarviointiin liittyvät kommentit:

-

1 Luku Soveltamisala

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään:

-

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään:

-

Minkä työntekijäryhmien/ammattien/työntekijöiden tulisi kuulua työaikalain soveltamisalaan ja vastaavasti keiden tulisi olla soveltamisalan ulkopuolella?

-

2 luku. Työajaksi luettava aika ja varallaolo

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään:

Pelastustoimen ja ensihoidon toiminta on jatkossa entistä enemmän maakunnallista toimintaa. Lähtökohta on se, että matka-aika ei ole työaikaa ellei kyseessä ole samalla työsuoritus. Henkilöstöllä voi olla huomattavan pitkiä työmatkoja (myös kotoa työpaikalle) ja tämän huomioiminen on haasteellista. Työnantajalle on tulossa lakiin perustuva velvollisuus huolehtia työntekijän riittävästä palautumisesta matkustamisen jälkeen. Tämä on työnantajan kannalta katsottuna vaikea tehtävä, koska henkilöstö voi käytännössä asua missä haluaa, eikä työnantajalla ole käytännössä mahdollisuutta valvoa työntekijöiden palautumista.

Kaikki aika joka liittyy työnantajan antamiin tehtäviin, ei kuulu työajan määritelmän piiriin (esim. matkustaminen ja koulutus eräissä tilanteissa). Työryhmävalmistelun aikana keskusteltiin myös vaihtoehdosta, jossa laissa olisi säädetty työhönsidonnaisuus ajasta, joka ei olisi työaikaa, mutta sitä ei myöskään laskettaisi lepoaikoihin. Miten mielestänne esim. matkustamista ja koulutusta koskevaa työaikasääntelyä tulisi kehittää?

Ottamalla käyttöön esim. työhönsidonnaisuus aika

Voitte tarkentaa edellistä vastaustanne tähän:

Työaikalain keskeinen tehtävä on työntekijöiden suojelu liialliselta kuormittumiselta. Matka-ajan (sekä kotoa työpaikalle että työ/virkamatka), koulutusajan pituutta olisi tarkasteltava kokonaisuutena. Tässä yhteydessä olisi perusteltua mitata työsidonnaisuusaikaa.

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään:

Pelastustoimessa on vielä käytössä varallaoloa. Ongelmaksi on viime vuosina muodostunut se, että yksittäisen korkeimman oikeuden ratkaisun perusteella varallaoloaikaa on vaadittu takautuvasti työajaksi. Työnantajan kannalta katsottuna tämä on erittäin vaikea ja kohtuuton tilanne, koska jälkeensä varallaoloajan muuttaminen työajaksi tarkoittaa yleensä työajan muuttumista ylityöksi ja siten merkittävän lisä kustannuksen syntymistä.

Lähtökohta on se, että viranhaltijoiden ja työntekijöiden kanssa sovitaan varallaolojärjestelyistä. Sopimus on henkilökohtainen. Viranhaltija voidaan yksittäistapauksessa määrätä varallaoloon, mutta tällöin on kuitenkin huolehdittava, että kyseessä on varallaolo eikä varallaolo muutu työajaksi esim. tiukan paikkasidonnaisuuden seurauksena.

Uudessa työaikalaissa ehdotettu muutos selkeyttää jossain määrin nykytilannetta, mutta varallaolo- ja työaikaa olisi vielä pyrittävä täsmentämään. Työaikalain esitöissä olisi hyvä täsmentää edelleen varallaolon kohtuullisuuden arviointia. Työaikalain esitöissä voisi määritellä yksiselitteisesti sen, että alle 15 minuutin lähtövalmius tarkoittaa lähtökohtaisesti liian tiukkaa työsidonnaisuutta ja siten varallaoloajan muuttumista työajaksi.

Lisäksi olisi otettava kantaa varallaolon kohtuulliseen määrään. Esimerkiksi 1800 tuntia voisi olla enimmäismäärä varallaoloa vuodessa ja asiaa voisi tarkastella siten, että jos esim. kahden viikon jaksossa on yli kaksinkertainen työsidonnaisuus normaaliin verrattuna, niin se kuormittaa liikaa. Varallaoloajalle tulevia tehtäviä ei saa olla liian tiheästi varallaoloaikana. Myös varallaoloajalle tulevien työtehtävien enimmäismäärää voisi harkita arvioitavaksi siten, että niistä voisi muodostua enintään keskimäärin 8 tuntia/viikko aktiiviyötä.

3 luku. Lakiin perustuvat säännöllisen työajan järjestelyt

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään:

-

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään:

-

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään:

Jaksotyön soveltamisalan laajentaminen ensihoitoon ja pelastustoimeen on perusteltu ja kannatettava uudistus.

Puuttuuko säännöksestä sellaisia toimintoja, joiden osalta käytetään jaksotyöaika tai sitä olisi tarpeellista käyttää?

-

Sisältyykö säännökseen sellaisia toimintoja, joiden osalta jaksotyöaika ei tulisi käyttää?

-

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään:

-

Onko tehtäviä, joita tehdään jatkuvasti yöaikaan, mutta ne jäävät säännöksen ulkopuolelle?

-

Mikä tulisi olla määräävä tekijä, joka mahdollistaa yötyön tekemisen?

-

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään:

Pelastustoimessa ja ensihoidossa on sellaisia tehtäviä, joihin kuuluu myös moottoriajoneuvon kuljettamista. Näihin tehtäviin ei sovelleta EU:n ajo- ja lepoaika-asetusta. Esityksen mukaan autonkuljettajan työaikaan sisältyisi myös varsinaiseen kuljetustehtävään sisältyvä muu työ, kuten purkamis- ja lastaamistehtävä. Pelastustoimessa moottoriajoneuvon kuljettaminen voi olla vähäistä, mutta ensihoidossa ambulanssin ajamista voi olla puolestaan paljon. Lähtökohta on se, että myös näissä tehtävissä olisi huomioitava moottoriajoneuvon kuljettajalle asetetut vaatimukset työajan ja lepoaikojen suhteen.

Pelastustoimen ja ensihoidon moottoriajoneuvojen kuljettajan työajan laskentaa olisi selvennettävä siten, että lain esitöissä määriteltäisiin myös se, että lasketaanko em. kuljettajan työaikaan mukaan myös esimerkiksi paloasemalla tai hoitolaitoksessa tehtävä muu työ.

4 luku. Sopimukseen perustuva säännöllinen työaika

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään:

-

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään:

-

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään:

-

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään:

-

Missä tehtävissä joustotyön tulisi olla mahdollista ja vastaavasti mistä tehtävissä joustotyötä ei tulisi käyttää?

-

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään:

-

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään:

-

5 Luku. Säännöllisen työajan ylittäminen ja sunnuntaina ja kansallisena juhlapäivänä tehtävä työ

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään:

-

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään:

Pelastustoimessa pelastusviranomaisen tehtävissä toimivat henkilöt ovat virkasuhteessa ja heidän osalta ylityöhön määrääminen on lähtökohdiltaan selvä. Ensihoidossa työskentelevä terveydenhuollon ammattihenkilöstö on puolestaan työsuhteessa. Ensihoidossa voi tulla eteen sellainen tilanne, että ensihoitajat kieltäytyvät lähtemästä ensihoidon tehtävälle, jos tehtävä on lähellä työvuoron vaihtumista ja tehtävä on pitkäkestoinen esim. potilaan siirtäminen toiseen sairaan satojen kilometrien päähän ja siten sen toteuttaminen työvuoron puitteissa ei onnistu. Työsuhteessa työskentelevän ensihoitajan olisi annettava suostumus ylityöhön, mutta työnantajan kannalta tässä tilanteessa olisi tarkoituksenmukaista, että tietyissä yhteiskunnan kannalta kriittisissä tehtävissä myös työsuhteessa olevia työntekijöitä voitaisiin määrätä ylityöhön. Heihin sovellettaisiin samoja periaatteita kuin sovelletaan virkamiehiin tai viranhaltijoihin. Tässä yhteydessä olisi harkittava sitä, että tietyillä kriittisen toiminnan alueilla myös työsuhteessa olevaa henkilöstöä voitaisiin määrätä ylityöhön ja varallaoloon.

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään:

-

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään:

-

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään:

-

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään:

-

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään:

-

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään:

-

6 Luku. Lepoajat

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään:

-

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään:

-

Mitä vaikutuksia näette muutoksilla olevan erityisesti jaksotyössä?

-

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään:

-

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään:

-

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään:

-

7 luku. Työaika-asiakirjat

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään:

-

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään:

-

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään:

-

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään:

-

8 luku. Säännösten pakottavuus

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään:

-

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään:

-

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään:

-

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään:

-

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään:

-

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään:

-

9 luku. Erinäiset säännökset

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään:

Pelastustoimessa on perinteisesti käytetty paljon poikkeuslupa pohjautuvaa työaika, koska palomiehen työ on nähty olevan aika-ajoin tehtävää.

Poikkeuslupien lähtökohta on ollut se, että työvuoron pituus on enintään 24 tuntia ja aktiivi/tehollisen työajan pituus on rajattu 12 tuntiin/työvuoro. Viikkotyöaika on keskimäärin 42 tuntia ja se on tasattu vuoden jaksossa. Viime vuosina on tullut useita työtuomioistuimen ratkaisuja tähän työaikamalliin liittyen esim. TT 2015:74, TT 2015:75 ja TT:2015:76. Näissä kaikissa on nähtävissä se, että työntekijän työaikasuoja on toteutunut kahden elementin kautta. Ensinnäkin 24 tunnin työvuorossa aktiivi/tehollisen työajan enimmäismäärä on enintään 50 % (12 tuntia) työvuorosta. Lisäksi 24 tunnin työvuoron jälkeen työntekijälle on suunniteltu riittävän pitkä lepoaika (yleensä 72 tuntia eli yksi "nukkumapäivä" ja kaksi vapaata vuorokautta) ennen seuraavaa 24 tunnin vuoroa.

Työaikalain esitöissä olisi tässä yhteydessä määriteltävä tarkemmin se, mitä tarkoittaa aika-ajoin tehtävä työ ja mitkä kaikki tehtävät lasketaan aktiivi/teholliseen työaikaan. Aika-ajoin tehtävän työn määrittelyn yhteydessä olisi vakiinnutettava aktiivi/tehollisen työajan määritelmä. Lisäksi olisi määriteltävä se, minkä pituiseen työvuoroon poikkeuslupa voidaan myöntää.

Pelastustoimessa ja ensihoidossa ei voida enää kategorisesti puhua siitä, että työ on aika-ajoin tapahtuvaa ja että työskentely perustuisi pelkästään ennakoimattomiin hälytyksiin. Viime vuosina sekä palomiesten että esihoitajien tehtäväkenttään on lisätty paljon myös muita kiireettömiä tehtäviä. Joissain tilanteissa voi olla, että palomiehen työaika kuluu pääsääntöisesti kiireettömissä tuki- ja huoltotehtävissä ja silloin ei voida enää puhua aika-ajoin tehtävästä työstä ja toisaalta joissain tilanteissa palomiehille ei kuulu muuta kuin ns. hälytystehtävät. Tehollisen työajan pituus vaihtelee alueen ja ajankohdan mukaan ja voi olla saman pelastuslaitoksen eri paloasemilla erilainen. Jos hälytystehtäviä on paljon, tehollinen työaika voi saavuttaa poikkeusluvassa määrätyn

enimmäispituuden. Vastaavasti hiljaisissa työvuoroissa se saattaa jäädä enimmäispituutta huomattavasti lyhyemmäksi.

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään:

-

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään:

-

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään:

-

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään:

-

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään:

-

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään:

-

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään:

-

14 luku. Voimaantulo- ja siirtymäsäännökset

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään:

-

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään:

-

Tervo Vesa-Pekka
Pelastuslaitosten kumppanuusverkosto